

Институт за истраживање српских страдања у XX веку

МАСОВНИ ЗЛОЧИНИ ЈУНА 1992

Приредила: Драгана Гавриловић

30. МАЈ - 16. ЈУН 1992.

Миље, (Општина Трново-Сарајево), лилипутански мало и доста забачено српско село (становника 18) нападнуто је и држано под окупацијом као и Требечај од **30. маја до 16. јуна 1992.** Судбина Срба који су се затекли у селу у свему је иста као и судбина Срба Требечаја. Мештани су злостављани, понижавани, пребијани и убијани у својим кућама на веома суров начин. Тела пронађених страдалника угљенисана. Реч је искључиво о веома старим особама српске националности. Њихова имовина опљачкана је и уништена. Злочин су починили припадници муслиманско-хрватских формација Армије БиХ, регрутовани углавном са подручја Сарајева. Тела покојника сахрањена су тек након извесног времена и после повратка ВРС и српског становништва у овај крај.

Жртве: 1) Љепосава Витковић, 1921; 2) Драгиња Витковић, 1922; 3) Цвија (Видо) Витковић, 1924. и 4) Бориша (Алекса) Ивановић, 1912.

Требечај (Општина Трново-Сарајево), муслиманско село са малим српским засеком (Срба 22, муслимана 145). Напад на српски део Требечаја извршен је **30. маја 1992.** У нападу су учествовале муслиманско-хрватске оружане формације Армије БиХ. Формалано образложење за оружане акције су наводна потрага за скривеним радиостаницама, војном опремом, бомбама и другим оружјем које су становници српске националности имали сакривено на својим имањима и у кућама. Приликом претреса њихове имовине и кућа Срби који су се тог дана затекли у селу, углавном старије особе оба пола, злостављани су на све могуће начине: малтретирани, понижавани и пребијани. Окупација насеља трајала је до **16. јуна 1992.** За то време малобројни мештани српске националности су више пута привођени и саслушавани, њихова имовина опљачкана, а оно што није опљачкано разбацано је по селу, разорено и спаљено. Притом је седам мештана убијено, а неки од њих су убијени на веома свиреп начин. Ексхумација страдалих извршена је тек почетком августа, по повратку Срба у Требечај.

Жртве: 1) Зорка Кнежевић, 1915; 2) Никола (Јован) Кнежевић, 1916. и његова супруга 3) Милка (Тодор) Кнежевић, 1922; 4) Милош (Душан) Влашки, 1925. и његова супруга; 5) Риста (Никола) Влашки, 1934; 6) Десанка (Спасоје) Влашки, 1909; 7) Стана (Петар) Елез, 1900.

1. ЈУН 1992.

Бравнице, релативно велико, углавном српско село (Срба 742, Хрвата 4, муслимана 108, Југословена 12) у општини Јајце нападнуто је **1. јуна 1992.** Напад су извршиле веома бројне оружане формације Армије БиХ састављене од људи који су регрутовани из муслиманских и хрватских насеља са територије ове и суседних општина. Највећим делом напад је усмерен према засеоку и локалитету Буковица. У одбрани села убијено је више мештана, бранилаца и цивила, српске националности. Многи цивили, посебно жене са децом и старије особе, избегли су из Бравица у суседне општине Шипово и Мркоњић Град. Знатан део зграда у селу је оштећен и разорен. Српска имовина опљачкана.

Жртве: 1) Славко (Симо) Бороја, 1955; 2) Станко (Саво) Будиша, 1971; 3) Драган (Божо) Видовић, 1964; 4) Мирослав (Нико) Грабеж, 1958; 5) Драгослав (Станко) Грабеж, 1945; 6) Радивој (Остоја) Зекоњић, 1960; 7) Недо (Бранко) Макитан, 1958; 8) Милоје (Петар) Милић, 1968; 9) Анђелко (Миле) Миловац, 1954; 10) Миле (Стојан) Миловац, 1948; 11) Војислав (Недељко) Попржен, 1956; 12) Мирослав (Никола) Смољић, 1966; 13) Драго (Стојан) Шарић, 1961; 14) Миле (Петар) Шарић, 1945; 15) Слободан (Томо) Шарић, 1959; 16) Неђо (Душан) Шатра, 1964.

Опарци, српски заселак муслиманског села Брезовице, Општина Сребреница, у коме муслимани већ дуже времена чине већинско становништво (Срба 64, муслимана 462). Становнике овог српског засеока напали су **1. јуна 1992.** суседи из самог села Брезовице, као и наоружани мештани из околних муслиманских села сребреничке и братуначке општине, борци Армије БиХ. У нападу је убијено шест старијих мештана српске националности који нису могли или нису хтели да благовремено напусте своје домове. Све српска имовина у селу је опљачкана, а 22 куће спаљене и уништене. Имовину и стоку засеока Опарци разнеле су у своја домаћинства муслиманске породице из села Брезовице: жене, деца и родитељи бораца који су учествовали у нападу. Остатак имовине, оно што се није могло однети, зграде и остали објекти, разорени су и спаљени.

Жртве: 1) Илић (Драгутина) Драгић, 1939; 2) Илић (Момчила) Ратко, 1942; 3) Илић (Момчила) Угљеша, 1939; 4) Петровић (Цвијетин) Живојин, 1917; 5) Петровић (Драго) Милорад, 1923. и 6) Петровић (Драго) Дикосава, 1932. Неке од наведених жртава су убијене на најсуровији начин.

Српски Брод, градско насеље. За време вишемесечне хрватско-муслиманске окупације Српског Брода (раније Босанског Брода) извршен је велики број убиства појединих лица и брачних парова српске националности. Према расположивој документацији у самом граду у току трајања окупације су убијени, многи појединци или усамљени брачни парови без деце, искључиво српске националности. Убиства су организовали и извршили, по нечијем налогу или самовољно, припадници легалних војних и полицијских власти Републике БиХ. Један од таквих злочина је свакако свирепо и подмукло убиство породице Мачинка Бранка, извршено **1. јуна 1992.** године у њиховом стану у ул. М. Тита бр. 117.

Жртве: 1) Милева (Ристо) Мачинко, 1926; 2) Бранко (Марко) Мачинко, 1922. и њихов син 3) Славко (Бранко) Мачинко, 1957.

Црква Пресвете Богородице из 1890. године у Српском Броду након хрватског разарања 1992.

Биљин, једно од више српских села (Срба 112, осталих 1) у Општини Горажде, напале су **1. јуна 1992.** оружане формације које су сачињавали муслимани, добровољци, припадници Патриотске лиге и осталих војних јединица, из ове и суседних општина, сврстани у јединице Армије БиХ. Приликом напада убијено је више мештана српске националности, а извесан број повређен, похванат и потом отеран у логоре, где се многима губи сваки траг. Веома мало мештана успело је да се срећно извуче из Биљина и спас нађе у околним српским местима. Српска имовина, предмети домаћинства, апарати, алати, али и стока опљачкани су, а непокретна имовина: куће, обори, стаје и остало разорена и поплаћена.

Жртве: 1) Зорка Пљеваљчић, 1929; 2) Миленко (Радо) Пљеваљчић, 1929; 3) Новица (Маринко) Ђоковић, 1950; 4) Милко (Остоја) Марић, 1947; 5) Ранко (Радован) Марић, 1958; 6) Урош (Никола) Ђоковић, 1966.

3. ЈУН 1992.

Ледићи, Општина Трново-Сарајево, веома мало планинско и сиромашно српско село (становника 36) на обронцима планине Бјелашнице, нападе су, опљачкале и спалиле хрватско-муслиманске оружане формације Армије БиХ у највећој мери регрутоване са подручја Сарајева. Напад је извршен у предвечерје **3. јуна 1992.** око 19 часова и трајао наредног дана скоро до свитања. Окупација села, које је у међувремену претворено у својеврстан муслимански логор за Србе, трајала је до **10. јуна.** У том раздобљу на веома суров начин убијени су, углавном масакрирани, сви мештани српске националности који нису могли благовремено да избегну из својих кућа пред разулареним муслиманским војницима. Међутим, побијени су и они малобројни које су муслимани пронашли док су се крили по околним потоцима и шумама. Заједничку гробницу пет женских тела пронашли су извиђачи ВРС након више од годину дана, крајем новембра 1993, а патолози утврдили узроке смрти, односно средства и начин егзекуције (хладно оружје) и идентификовали жртве. Реч је о пет старих жена из Ледића. Друга колективна егзекуција извршена је у исто време над групом избеглих мештана који су покушали да се пробију према Калиновику. Овај злочин се догодио близу локалитета Пољице, код Ледићке кривине. Укупан биланс напада на Ледиће је стравичан. Муслимани су побили већину становника овог села. Само мали број њих је преживео поход Армије БиХ. Неки од њих су накнадно, приликом покушаја бекства, убијени на другим успутним локацијама (Ленка Тешановић и Стана Тешановић, мајка двојице покојника: Радета и Миленка Тешановића, страдале су неколико дана касније у селу Срботина, код Миљевине, Општина Србиње.) Село је, како то обично бива после оваквих муслиманских оружаных похода на српска насеља, опљачкано, попаљено и разорено до те мере да се коначно губи скоро сваки траг српског присуства на том простору. Напад на Ледиће и заседу у Пољицама, ТВ Сарајево и остала њихова средства информисања представили су на свој начин, као велику победу Армије БиХ над четницима, односно српским оружаным фомацијама. Тела четири жртве из породице Тешановић су ексхумирана из масовне гробнице на Јаворској коси тек октобра 2001. године.

Жртве: 1) Ненад (Остоја) Васић, 1931. и његова супруга 2) Мара (Драго) Васић, 1930; 3) Миленко (Миливоје) Тешановић, 1960. његова супруга 4) Невенка (Млађен) Тешановић, 1963. и брат 5) Раде (Миливоје) Тешановић, 1964, његова супруга 6) Винка (Рајко) Тешановић, 1965. и њихов син од непуних годину дана: 7) Милан (Раде) Тешановић, 1991; 8) Милорад (Драго) Тешановић, 1956. и његова деца, кћерка: 9) Данијела (Милорад) Тешановић, 1980; и син 10) Драгомир (Милорад) Тешановић, 1982; 11)

Радојка (Милош) Васић, 1954; и њена кћи 12) Слађана (Вељко) Секулић, 1979; 13) Славојка (Милош) Васић, 1964. 14) Саво (Љубо) Кењић, 1933; 15) Раде (Алекса) Мијовчић, 1922; 16) Савка (Никола) Васић, 1914; 17); Стана Витковић, 1925; 18) Зора (Јован) Васић, 1919; 19) Милка (Данила) Васић 1936; 20) Љубица (Ђуро) Васић 1908; 21) Иконија (Лазар) Васић 1900; 22) Танкосава (Алекса) Васић 192; 23) Драго Васић, 1954; 24) Никола (Станко) Васић, 1950.

5. ЈУН 1992.

Горажде, урбано градско насеље у коме је у току муслиманске владавине овим градом **5. јуна 1992.** у властитој кући извршено свирепо убиство више чланова једне од малог броја српских породица које су се силом прилика још налазиле у Горажду. Злочин су починили наоружани и униформисани припадници муслиманске полиције или Армије БиХ. После извршеног злочина кућа жртва опљачкана и демолирана. Није познато да ли су муслиманске војне или цивилне власти покренуле истрагу о овом злочину. Муслимани и њихово руководство овог града нису имали обзира ни према најстаријим средњовековним српским историјским и културним споменицима. Разорили средњовековну православну цркву Светог Мученика Георгија из 1446. године и све околне помоћне објекте, а српско гробље багером преорали.

Жртве: 1) Невенка Стојановић, њен супруг 2) Мирко (Петко) Стојановић-Баћо, 1971. њихов трогодишњи син 3) непознато име (Мирка) Стојановић, његов деда 4) Петко (Данило) Стојановић, 1927. и његова супруга 5) име непознато, презиме Стојановић.

5-6. ЈУН 1992.

Распоточје, Дривуша, Мутница, Перин Хан, Мамићи, и друга села и засеоци који се налазе на десној обали реке Босне у општини Зеница, насељени у доброј мери српским становништвом, изложени фронталном нападу **5-6. јуна 1992.** од стране више хиљада припадника муслиманских оружаних формација у маскирним униформама са новонасталим ознакама љиљана или традиционалним ознакама полумесеца, војника Армије БиХ регрутованих на овом подручју. Напад је планирао и акцијом напада против наведених села руководио муслиманско-хрватски окружни штаб територијалне одбране Зенице. Приликом акције рањено је више лица српске националности, а њих преко 500 одведено у логор КПД "Зеница" где су били изложени свакодневном малтретирању, злостављању, материјалним и моралним уценама и убиствима. Сва српска покретна имовина је опљачкана, а што се није могло опљачкати и однети разорено и спаљено. Српска црква је оштећена, а поједини гробови на православном гробљу, из непознатих разлога, у току ове акције откопавани.

Жртве: 1) Радован (Милан) Бабић, 1962; 2) Стана (Лука) Зорота-Лукић, 1942; 3) Радо Бајић; 4) Петко Милић, 1957; 5) Обрен Миловић, 1955; 6) Богдан (Млађен) Караћ, 1943; 7) Славко (Перо) Лекић, 1961; 8) Тихомир (Миле) Ђукић, 1959; 9) Томислав (Михаило) Ђукић, 1934; 10) Милорад (Прокопије) Зекановић, 1946; 11) Ристо Хрвач; 12) Ана Мишура.

7. ЈУН 1992.

Клепци, углавном српско село у општини Чапљина (Срба 383, Хрвата 14, Југословена 13, осталих 13) нападнуто је истовремено кад и више околних српских села ове општине у сихронизованој акцији "потпуног чишћења" већег дела Херцеговине од Срба и у току исте, већ поменуте, хрватске офанзиве "Чегал". Напад је извршен **7. јуна 1992.** са циљем да се са подручја Чапљине коначно уништи и протера српско становништво. И у овом нападу жртве су убијене на веома суров начин. Српска имовина је опљачкана, спаљена и разорена. До темеља је разорен стари и веома цењен хришћански споменик културе из седамнаестог века православни храм Светог Преображења.

Жртве: 1) Симана (Петко) Чуктераш, 1925; 2) Зајко (Драго) Чуктераш; 3) Лука (Ратко) Мандрапа, 1948; 4) Биљан (Никола) Глоговац, 1927; 5) Милош Ђорић, 1942; 6) Неђо (Спасоје) Марушић, 1945; 7) Слободан (Милорад) Марушић, 1960; 8) Љубо (Симо) Пантић, 1941.

Пребиловци, српско село у Општини Чапљина (Хрвата 1, Срба 172, осталих 1) веома познато српско стратиште и култно место из претходног рата поново је изложено геноциду и страдању у походу хрватских профашистичких оружаних формација **7. јуна 1992.** када је, претежно у властитим кућама, на суров начин убијено више мештана српске националности. Поход и на ово српско село извршен је у оквиру већ помињане хрватске офанзиве под командом поменутог генерала Јанка Бобетка, команданта "Јужног војишта". У току запоседања села и окупације је разорено све што је српско: православна црква, гробље и спомен костурница српских жртава из претходног рата и Павелићеве НДХ. После извршеног злочина имовина страдалих, избеглих и прогнаних Срба опљачкана је и уништена.

Жртве: 1) Госпава Драгичевић-Гоша, 1906; 2) Драгиња (Ристо) Медан, 1923; 3) Бранко (Драго) Драгичевић, 1960; 4) Владо (Васо) Чоловић, 1947;

Опличићи, једно од мешовитих и претежно муслиманских села у Општини Чапљина (муслимана 916, Хрвата 108, Срба 345). Српски део

села доживео је исту судбину **7. јуна 1992.** као и остала мешовита насеља у којима је поред Хрвата или муслимана живело и српско становништво или чисто српска села у овој општини. И у Опличићима сви убијени цивили су лица српске националности и живот им је одузет на веома сурове начине, претежно хладним оружјем. Остали Срби, преживели мештани овог села су протерани или, поготово деца и жене, су још пре напада, наслућујући несрећу, избегли у подручја под српском управом, а њихову имовину нападачи су до опљачкали, спалили или разорили.

Жртве: 1) Невенка Ијачић, 1920; 2) Боса Ијачић, 1928; 3) Витомир (Гојко) Дулаћ, 1970; 4) Радомир (Љубан) Покрајчић, 1968; 5) Славко (Војислав) Пухало, 1949; 6) Драго (Лука) Ијачић, 1907; 7) Војко (Лазар) Иљачић, 1921.

7 и 8. ЈУН 1992.

Тасовчићи, велико село у Општини Чапљина са релативном српском већином (Хрвата 296, Срба 701, муслимана 512, Југословена 132, осталих 31), хрватске и муслиманске оружане снаге настојале су да га коначно очисте од српског становништва и ту акцију су започеле **7. и 8. јуна 1992.** И до тада је у селу било појединачних убистава, хапшења и одвођења у логоре, пљачки, уцена, претњи, најразноврснијих притисака и малтретирања, али не и већих егзекуција или изгона из села. Убиства и истеривање Срба из овог краја почели су офанзивом хрватских оружаных састава, коју је њихов командант "Јужног војишта" генерал Јанко Бобетко назвао операцијом "Чегал". Ускоро су Тасовчићи, као и остала села ове општине, етнички очишћени од српске популације. Имовина српских жртава и протераних Срба је опљачкана и разорена. Исто се догодило и са имовином српске православне цркве, која је оскрнављена, опљачкана и демолирана.

Жртве: 1) Љубица Карадеглија, 1907; 2) Илија (Илија) Мисита-Пундо, 1926; 3) Милан (Саво) Мисита-Пота, 1943; 4) Ђурђе (Новица) Рељић, 1944; 5) Војислав (Ђоко) Радојевић, 1973; 6) Стана Бекан, 1910; 7) Цвијета Драшко, 1902; 8) Бранко (Драго) Бекан, 1943; 9) Ђоко (Новица) Ђонлага, 1944; 10) Вукашин (Новица) Рељић, 1971; 11) Даница (Пајо) Мркоњић, 1912; 12) Новица (Јован) Рељић, 1945; 13) Сока (Данило) Прело, 1914; 14) Бојана (Перо) Лечић, 1976; 15) Јованка (Мирко) Лечић, 1945; 16) Лука (Ратко) Мандрапа, 1948 .

8. ЈУН 1992.

Пале, изузев Трнова, најмања је општина и најмањи општински центар у заједници од десет општина које чине подручје града Сарајева. Пале су још у пролеће 1992. постале стециште Срба избеглих из осталих делова Сарајева. Међутим, за разлику од муслиманског, знатно мањег дела

Сарајева, српски делови овог града, а тиме и градић и општина Пале, никада нису били предмет заштите, бриге или хуманитарне подршке представника тзв. међународне заједнице. Напротив, гранатирања и сви остали облици ратних дестава били су готово свакодневна стварност српског дела Сарајева, а тиме и општине Пале. Али на ту чињеницу представници међународних институција се нису освртали. Ни у једном извештају није поменуто ни страдање Срба Сарајева, ни страдање Срба Пала. (Готово је немогуће не поменути, још један, историјски гледано, значајан догађај везан за ово место. Приликом немачког напада и окупације Краљевине Југославије априла 1941. у Палама је одржана последња седница југословенске владе у отаџбини. Многа ратна и поратна збивања двадесетог века могу овај градић временом претворити у култно место Срба Балкана.) Веома жесток напад на Пале извеле су оружане формације Првог корпуса Армије БиХ **8. јуна 1992.** У то време место је врвело од Срба који су ту заштиту нашли бежећи не само из муслиманског дела Сарајева, већ и из Зенице, Вареша, Витеза, Кисељака и осталих околних општина које су се нашле под влашћу муслиманско-хрватске политичке и оружане коалиције. За дан напада муслимани су изабрали дан сахране више десетина српских бораца који су страдали у Жепи. Колико су значај дали 8. јуну 1992. види се и по томе што су овај датум прогласили за празник „Дан битака за Сарајево“. Пале су бранили сами мештани и избеглице које су ту нашле заштиту. Војска Републике Српске је тек настајала и тада су још били у формирању Главни штаб и поједине команде.

Жртве: 1) Славко (Милинко) Петровић, 1952; 2) Драган (Новица) Гранић, 1964; 3) Момчило (Јован) Ћосић, 1968; 4) Петар (Душан) Пандуревић, 1949; 5) Јездимир (Васкрсије) Кусмук, 1958; 6) Миле (Ђуро) Кокотовић, 1958; 7) Жељко (Ново) Јокић, 1961; 8) Славко (Никола) Илић, 1943; 9) Павле (Неђо) Абула, 1968; 10) Јован (Гавро) Гавриловић, 1953; 11) Радомир (Урош) Елак, 1952; 12) Данило (Миланко) Цицовић, 1952; 13) Младен (Љубиша) Срдановић, 1971; 14) Мирко (Милош) Грачанин-Мишо, 1941; 15) Дражен (Ранко) Јасика, 1965; 16) Милун (Бранко) Лиздек, 1943; 17) Ранко (Миле) Клачар, 1959.

Обади (Хрвата 3, муслимана 135, Срба 684), и **Шпат**, чисто српски заселак претежно муслиманског села Сасе (муслимана 449, Срба 78) у сребреничкој општини. Цео тај крај, а поготово село Сасе чувено је и познато као староримски и потом средњовековни српски рудник олова и сребра. (У петнаестом веку, по неспорним историјским изворима, рудник је био у власништву Стефана Лазаревића.) Напад на ова два насеља **8. јуна 1992.** извршили су муслимани, припадници, у то време познатих Зелених беретки и Патритске лиге, односно Армије БиХ, углавном добровољци из околних муслиманских села: Скендеровића, Моћевевића, Ликара, Стожерског, Поточара, као и из градова Сребренице и Братунца. У нападу, посебно у српском засеоку Залазје, убијено је више лица српске

националности. Остали мештани, поготово деца, старије особе и жене, спас нашле у бегству у српска села и Братунац. Многи од њих су том приликом били повређени. Сва српска имовина у овим местима је опљачкана, разорена и спаљена. Оскрнављен је разорен саски православни манастир.

Жртве: 1) Мирко (Илија) Петровић, 1964; 2) Драго (Живко) Симић, 1949; 3) Славко (Станислав) Аврамовић, 1971; 4) Срећко (Драго) Спајић, 1928; 5) Миладин (Богдан) Цвјетиновић, 1936; 6) Достана (Момир) Цвјетиновић, 1930; 7) Милован (Анђелко) Грујичић, 1943; 8) Миленко (Драгослав) Стјепановић, 1944; 9) Илија (Јован) Зекић, 1955.

Хотоњ, за локалне услове доста велико, вишенационално, село (општина Вогошћа-Сарајево) у коме доминантну скупину чини муслиманска популација (Хрвата 59, муслимана 2042, Срба 800, Југословена 98, осталих 50). Српски део села и околне српске засеоке напали су **8. јуна 1992.** припадници Првог корпуса Армије БиХ регрутовани са подручја ове и суседних сарајевских општина. Том приликом убијено пет лица српске националности из породице Пајдаковић. Преживели мештани српске националности потражили су спас на територији и у насељима под управом српских органа власти. Покретна имовина страдалих и избеглих Срба Хотоња опљачкана је, а непокретна спаљена и уништена.

Жртве: 1) Бошко (Јово) Пајдаковић, 1913, његова супруга 2) Деса (Никола) Пајдаковић, 1915; 3) Каменко (Боро) Пајдаковић, 1959; 4) Милан (Ђорђе) Пајдаковић, 1963; 5) Милена Пајдаковић, 1912.

Сарајево, у урбаном делу града, у **Озренској улици**, наоружани припадници муслиманских јединица тзв. Зелених беретки из састава Армије БиХ, **8. јуна 1992.** у породичној кући Ђорђа Драшковића и у околним стамбеним објектима, без непосредног повода убили су и нанели тешке телесне повреде великом броју цивилних лица српске националности. И овај злочин који су извршили муслимански војници, припадници Армије БиХ, инспирисан је једино националним и верским мотивима, односно чињеницом што су жртве припадале српској нацији и православној вери. То је било довољно да им се ускрати живот у Сарајеву. Куће и имовина страдалих мештана и њихових суседа опљачкане су и демолиране. У приближно истом временском раздобљу у граду оштећен историјски и културни споменик, српска Саборна црква из 1872. Опљачкан и спаљен део Митрополије са библиотеком значајних издања и публикација. У више наврата гранатирана је српска црква Светих Архангела Михаила и Гаврила.

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

Жртве: 1) Слободан (Гојко) Драшковић, 1952; 2) Данило (Благоје) Лале, 1935; 3) Рајко Танић, 1952; 4) Саво (Милош) Вуковић, 1953; 5) Радмило (Ристо) Елез, 1973.

Неидентификована тела шест жртава муслиманског терора откопана на сарајевском гробљу Лав 15. јула 2003.,

9. ЈУН 1992.

Влаховићи, муслиманско село у општини Вишеград са свега пар српских породица (муслимана 141, Срба 8), у коме су наоружани мештани муслиманске вероисповести и њихови саучесници из суседних муслиманских села, још раније сврстани у оружане формације Зелених беретки Армије БиХ, из верских и националних побуда, извршили свирепо, ничим изазвано, убиство три цивила из угледне српске породице Шимшић. Злочин се догодио у касним послеподневним часовима **9. јуна 1992.** док су жртве скупљале и догониле стоку са суседног пашњака. Њихова имовина и стока опљачкани су, а куће спаљене и разорене.

Жртве: 1) Драгомир (Момчило) Шимшић, 1948, његова супруга 2) Перка (Витомир) Шимшић, 1941. и стриц: 3) Божо (Обрен) Шимшић, 1932.

10. ЈУН 1992.

Чемерно (Општина Илијаш-Сарајево). Најжешћи напад на ово мало и доста изоловано српско планинско село (Срба 13) - које је од почетка ратних дејстава било мета честих насртаја и гранатирања муслимана из Сарајева - припадници Армије БиХ, извршили су **10. јуна 1992.** Том приликом страдали су безмало сви становници овог села, као и њихови браниоци, од којих су многи дошли добровољно да помогну малобројну одбрану српског становништва Чемерног. Као и у осталим муслиманским нападима на српска села све у селу је опљачкано, однето у Сарајево и околна муслиманска села, а што се није могло понети то је попаљено и

разорено. Поред тридесет убијених мештана и добровољаца који су покушали да их одбране, све лица српске националности, још више њих је лакше и теже рањено или спроведено у позната мучилишта, злогласне сарајевске логоре за Србе.

Жртве: 1) Милош (Аћим) Буњевац 1955, његова мајка 2) Миросава (Ристо) Буњевац 1926. брат 3) Ранко (Аћим) Буњевац, 1961 и Милошева супруга 4) Славојка (Никола) Буњевац, 1957. потом 5) Ђорђо (Јован) Буњевац 1936, супруга 6) Ковиљка (Лазар) Буњевац, 1937. и њихов син 7) Горан (Ђорђе) Буњевац 1965; 8) Рајко (Јован) Буњевац, 1952; 9) Новко (Неђо) Ћетковић, 1912; 10) Спасенија Дамјановић-Таса, 1935. и њене две кћерке 11) Ранка (Милан) Дамјановић, 1963. и 12) Јадранка (Милан) Дамјановић, 1960; 13) Стака (Млађен) Дамјановић, 1935. и њен син 14) Здравко (Вукашин) Дамјановић, 1965; 15) Манојло (Боривоје) Ђука, 1971; 16) Гојко (Ново) Ђурђић, 1958; 17) Мирослав (Самојко) Јанковић-Миро, 1966; 18) Сретен (Томислав) Јанковић, 1964; 19) Радомир (Радован) Јевтић, 1957; 20) Светозар-Триша (Михајло) Капетановић, 1941; 21) Љубиша (Радоје) Лазендић, 1971; 22) Милован (Милош) Малешевић, 1963; 23) Жарко (Душан) Малешевић, 1959; 24) Недељко (Слободан) Мићић-Ненад, 1968; 25) Станоје (Јован) Мирковић, 1968; 26) Миро (Милан) Пантић, 1969; 27) Стана (Симо) Рашевић, 1926; 28) Милинко (Ристо) Трифковић, 1933. његова жена 29) Јања (Милан) Трифковић, 1941. и њихов син 30) Рајко (Милинко) Трифковић, 1979.

Рупово Брдо, село у Општини Власеница са убедљивом српском већином (8 муслимана, један Југословен и 116 Срба), у коме се налазе и засеоци Жугићи, Глигори и Милинковићи, удаљено око 20 км. од Милића, страдало је у раним јутарњим часовима **10. јуна 1992**. Напад на село Рупово Брдо извршиле су веома бројне локалне муслиманске оружане формације са ширег подручја Церске, Сребренице, Коњевић Поља, Касабе и околних муслиманских насеља, сврстани у јединице Армије БиХ. Приликом напада убијено је више мештана који нису успели да се склоне пред нападачима. Остали становници Рупова Брда избегли су у Милиће и околна српска села општине Власеница. Њихова имовина опљачкана је и однета у муслиманска села или спаљена и разорена. Том приликом спаљено је најмање 25 српских кућа, још више помоћних приватних зграда, као и објекта друштвеног стандарда: основна школа, задружни дом, просторије месне заједнице, продавница, радионица и управна зграда ДП "Бирач".

Жртве: 1) Милинковић (Максим) Војислав, 1938. и његова супруга 2) Милинковић (Гојко) Мирјана, 1939, брачни пар чији су посмртни остаци нађени угљенисани у властитој кући; 3) Милинковић (Маринко) Реља, 1942; 4) Милинковић (Петар) Радоје, 1952; 5) Милинковић (Видо) Владо, 1948; 6) Жугић (Митар) Ковиљка, 1922; 7) Жугић (Милош) Комљен, 1925. и његов син 8) Жугић (Комљен) Трифко, 1954. Приликом напада знатан број мештана повређен претежно ватреним оружјем.

СИТНИК, мало, сиромашно и етнички чисто српско херцеговачко село (свега 30 становника) у Општини Коњиц. Напад на Ситник извршили су **10. јуна 1992.** наоружани припадници Армије БиХ, муслимански и хрватски добровољци регрутовани са овог подручја. Приликом напада и заузимања села убијено шест цивила, углавном старијих особа, мештана српске националности. Остали похватани Срби, без обзира на пол или узраст, принудно су одведени у сабирне центре, уствари концентрационе логоре. Њихову имовину до које су дошли, нападачи су опљачкали и однели у своја села, а што нису могли однети разорили су и попалили. И ово српско село је после напада Армије БиХ остало етнички очишћено од српског становништва и пусто. Разорена је и новоподигнута српска црква освештана 1973.

Жртве: 1) Мићо (Митар) Јањић, 1906; 2) Љубица (Радослав) Цуца, 1936; 3) Ђурђа Самарџић, 1930; 4) Сава (Трипо) Јањић, 1910; 5) Даница (Стево) Ђогић, 1930; 6) Савка (Трипо) Ђогић.

11. ЈУН 1992.

Бијела вишенационално и велико посавско село у општини Брчко (Хрвата 1714, муслимана 5, Срба 741). Српски део села нападнут је **11. јуна 1992.** у два наврата. Прво у 11.30 часова и поново послеподне око 17 часова. Оба напада извршиле су хрватско-муслиманске оружане формације од којих је један део на ово подручје пристигао из Републике Хрватске, а други део је регрутован од локалног хрватског и муслиманског становништва, чланова ХДЗ и СДА. Реч је о удруженим снагама регуларних јединица Републике Хрватске и промуслиманске Армије БиХ. Од хрватских јединица напад на Бијелу је извршила у посавини позната 108. брчанска бригада. Већина мештана српске националности успела је да се благовремено склони у суседна српска села, али то нису успеле и све старије и болесне особе које су се затекле у селу и услед тога постале жртве овог напада. Убијено је, углавном на суров начин, пет лица српске националности, а њих десетак рањено ватреним оружјем. После пљачке стоке, покућства и остале покретне имовине запаљено је и уништено преко 40 српских кућа и још више помоћних објеката. Оскрнављена је и срушена српска православна црква, као и мост на реци Тињи.

Жртве: 1) Душан (Стево) Лукић, 1926; 2) Веселин (Петар) Лукић, 1938; 3) Милан (Јаков) Секулић, 1958; 4) Мара (Лазар) Секулић, 1925; 5) Јованка (Марко) Мичић, 1932.

6-12. ЈУН 1992.

Лисовићи по броју становника, више него липипутански, мало српско село у одумирању (свега 6 становника), на десној обали реке Босне, Општина Трново-Сарајево, напали, окупирали и држали под својом

влашћу у раздобљу од **6. до 12. јуна 1992.** муслимани, наоружани припадници Армије БиХ. За то време сурово су поубијали, углавном хладним оружјем: претежно ножем и маљем, две трећине мештана овог села. Скромну имовину и стоку тих неколико породица опљачкали су, а некретнине попалили. Од тада је село етнички уништено и у Лисовићима нема услова за живот.

Жртве: 1) Марко (Милан) Ивановић, 1931; 2) Данило (Блашко) Ивановић, 1925; 3) Цвијета (Алекса) Ивановић, 1923. и њен супруг 4) Симо (Манојло) Ивановић, 1925.

12. ЈУН 1992.

Брезик, доста велико село у Општини Калесија са више него убедљивом српском већином (Срба 230, муслимана 6). Напад на село извршили су **12. јуна 1992.** припадници Армије БиХ, прикупљени на подручју Калесије и великог броја околних муслиманских и хрватских насеља. У време напада у Брезнику се налазио знатан број Срба који су избегли из суседног села Зоље, такође Општина Калесија, које су муслимани већ окупирани, етнички очистили, опљачкали и спалили. Приликом напада на Брезик убијено дванаест мештана и избеглица српске националности, а знатно више њих повређено у највећем броју случајева ватреним оружјем. Њихова имовина и скромне резерве хране немилосрдно су опљачкани и одвучени у суседна муслиманска села, а непокретна имовина: поготово стамбене зграде, као и остали грађевински објекти домаћинства и друштвеног стандарда разорени су и спаљени.

Жртве: 1) Љубиша (Саво) Дукић, 1963; 2) Недељко (Цвијетин) Максимовић, 1967. и његов брат 3) Милан (Цвијетин) Максимовић, 1962; 4) Милан (Србо) Дукић; 5) Славко (Петар) Максимовић, 1926; 6) Драгомир (Трипун) Ерић, 1960; 7) Гојко (Саво) Јоковић, 1963 ; 8) Боро (Цвико) Ерић, 1953; 9) Мило Ерић; 10) Божидар (Стеван) Полић, 1951; 11) Премил (Српко) Дукић, 1972; 12) Радислав ((Ратко) Загорац, 1967.

Тупковић Доњи и Тупковић Горњи, два села са измешаним становништвом у Општини Живинице (Тупковић Доњи: Срба 162, муслимана 593, а Тупковић Горњи: Срба 224, муслимана 1542). Напад на српске делове села, посебно заселак Самарџићи, извршили су **12. јуна 1992.** веома бројни наоружани припадници Армије БиХ регрутовани из самог села Тупковић, као и суседних муслиманских насеља из ове и околних општина. Том приликом знатан број мештана српске националности успео да избегне у село Врнојевићи, а похватани Срби спроведени у логор у Живинице где су били изложени немилосрдној тортури. Муслимани су побили све оне који су пронађени у својим кућама или били сакривени по околним шумама и јаругама. Покретна имовина жртава, избеглих Срба, као и Срба затворених у логорима, однета је у муслимански део села, а некретнине уништене и спаљене.

Жртве: 1) Радојка Ерделић, 1932; 2) Лука Бошковић, 1912; 3) Бојана Бошковић, 1912; 4) Милорад Самарџић и 5) Стојан (Васо) Стојановић.

13. ЈУН 1992.

Нови Град, у Општини Оџак злочин се догодио **13. јуна 1992.** За разлику од осталих случајева, када се прво изврше убиства, а потом уследи пљачка, сада је прво извршена пљачка, а онда су опљачкане жртве поубијане. Три српска цивилна лица била су присиљена да убицама, припадницима војне полиције 102. оџачке бригаде, предају 30000 швајцарских франака да би откупили своје животе и добили право да напусте село које се налазило под окупацијом хрватско-муслиманских оружаних јединица које су припадале Армији БиХ. По извршеној исплати жртве су поубијане на брду Кадар, а њихова тела бачена у реку Саву.

Жртве: 1) Босилка (Јово) Ковачевић-Боја, 1932; 2) Марија (Љубо) Милетић, 1932; 3) Радован (Митар) Ковачевић, 1930.

14. ЈУН 1992.

Кртине (Општина Илијаш-Сарајево). Првог дана Св. Тројице, **14. јуна 1992.** наоружани муслимани, борци Првог корпуса Армије БиХ, или тзв. браниоци Сарајева, масакрирали су још једну од више десетина већ масакрираних српских сарајевских породица. Масакр је извршен на веома суров, муслиманима и усташама својствен начин хладним оружјем, значи тупим предметима и ножевима. Више од два месеца локалне муслиманске власти нису дозвољавале да се покојници сахране. Кад је већ увелико одмакло распадање тела побијених жртава, по налогу исте локалне власти, сахрану извршио логораш Србин Страјко Драгић из села Малешића, општина Илијаш. Жртве муслиманског дивљања овог пута била је честита српска породица Росуљаш.

Жртве: 1)Божана (Милош) Росуљаш, 1916; 2) Цвијета (Манојло) Росуљаш, 1925; 3) Коста (Ристо) Росуљаш, 1913; 4) Маринко (Војин) Росуљаш, 1954. и 5) Мирко (Војин) Росуљаш, 1956.

У масовној гробници у селу Кртине ексхумирана су тела српске породице Росуљаш: Косте, Божане, Цвијете, Маринка и Мирка.

14 и 15. ЈУН 1992.

Буна, велико село у мостарској општини са малим бројем српског становништва (Хрвата 678, муслимана 275, Срба 38, Југословена 37, осталих 63) највеће губитке у српском становништву имало је **14. и 15. јуна 1992.** Само у току та два дана, приликом жестоког напада хрватско-муслиманских оружаних формација, које су сачињавали борци из мостарске и суседних општина, припадници хрватског Збора народне гарде и муслиманске Армије БиХ, страдало је више цивилних лица српске националности и бранилаца српског дела села. Српске куће су опљачкане и разорене, а мештани, чак и они из мешовитих, српско-муслиманских или српско-хрватских, бракова, протерани из села или спроведени у логоре.

Жртве: 1) Боро (Јово) Брстина, 1961; 2) Саша (Младен) Брстина, 1971; 3) Миленко (Никола) Бошковић, 1930; 4) Славко (Јово) Брстина, 1955; 5) Данило (Митар) Буквић, 1950; 6) Спасен (Митар) Буквић, 1956; 7) Владо Буквић; 8) Ранко (Данило) Вујовић, 1958; 9) Бранко (Јован) Ивановић, 1950; 10) Тихомир (Миленко) Кандић, 1972; 11) Ђорђе (Момчило) Медан, 1971; 12) Сениша Савић; 13) Ристо (Ђорђе) Семиз, 1954; 14) Душан (Драго) Чабрило, 1948; 15) Миленко (Живко) Ђонлез-Мишан, 1953; 16) Владо (Милан) Шиндик, 1954; 17) Благоје (Миха) Чабрило, 1940.

15. ЈУН 1992.

Горњи Јасењани, српски део овог по броју становника доста малог херцеговачког села (Хрвата 20, муслимана 25, Срба 33) у мостарској општини напале су и запоселе **15. јуна 1992.** проуштакше јединице тзв. Хрватских ослободилачких снага (ХОС) састављене од локалног хрватског и муслиманског становништва. Приликом напада и по освајању српског дела села убијено је на веома свиреп начин: ножевима, ударцима тупим предметом и спаљивањем, више, углавном старијих, лица српске националности. Њихова имовина и куће опљачкани су, спаљени и разорени. Остали Срби су одведени у околне концентрационе логоре и протерани из села. Од средине јуна Горњи Јасењани су пусти и етнички очишћени од мештана српске националности.

Жртве: 1) Даница (Милутин) Рајковић, 1917; 2) Јованка (Владимир) Рајковић-Јока, 1927; 3) Јованка (Ристо) Рајковић, 1955; 4) Марко (Милош) Рајковић, 1921; 5) Роса (Никола) Рајковић, 1919; 6) Сара (Стојан) Рајковић, 1912; 7) Славко (Бранко) Рајковић, 1951.

Коњиц, некадашња позната спортска дворана "Мусала", а по успостављању муслиманско-хрватске власти претворена у логор за Србе. Дворану је са два топовска пројектила калибра 155 милиметара, гранатирала нека артиљеријска јединица оружаних снага Армије БиХ **15. јуна 1992.** у 12,15 часова. У логору су се налазили цивили похватани из села Бјеловчина, Церићи, Доње Село и других српских села током хрватско-муслиманске офанзиве 21. - 25. маја 1992. Акција је изведена по узору на гранатирање у Улици Васе Мискина у Сарајеву са намером да се пред домаћом и међународном јавношћу оптужи српска страна. У време пред гранатирање, да би се избегло страдање пролазника, полиција је блокирала саобраћај око логора. У дворани-логору налазило се 170 заточеника. Биланс злочина је тринаест убијених и дванаест рањених затвореника, али притом није повређен ниједан стражар или неки други службеник логора. Они су се, на дати сигнал, повукли у склоништа из којих су изашли тек пошто су гранате пробивши кров пале у дворану у којој су били искључиво затворени Срби. Убрзо су се у гранатираној дворани нашле две ТВ екипе, управа логора, команда ХВО, као и команда ТО Коњица и многе угледне личности ове општине. Сви они су говорили и згражавали се о српском злочину над властитим народом. Међутим, ускоро је постало свима познато да су припадници Армије БиХ гранатирање извршили са једне од доминантних кота, брда Превље. Битно је и то да у то време артиљерија ВРС готово да није имала ни теоретске могућности да буду толико прецизни и са само два хица погоде кров дворане. И више од тога, војници Републике Српске знали су да се у дворани налазе затворени њихови сународници и избегавали су свако артиљерско дејство у близини тог простора. У граду је скоро у исто време тешко оштећен, регистрован и законом заштићен споменик културе: српска

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

православна црква Светог Василија Великог из 1886. године. На цркви је срушен торањ, а поред цркве оштећена је капела и српско гробље.

Жртве: 1) Милорад (Перо) Ђећез, 1950; 2) Душан (Перо) Ђећез, 1953; 3) Перо (Милош) Ђећез, 1963; 4) Влатко (Обраен) Ђећез-Владо, 1952; 5) Миро (Радивоје) Ђећез, 1969; 6) Мирко (Светозар) Ђећез, 1958; 7) Велимир (Обрен) Ђећез, 1952; 8) Предраг (Неђо) Куљанин, 1964; 9) Тихомир (Јанко) Куљанин, 1965; 10) Мирко (Марко) Нинковић, 1957; 11) Стево (Марко) Нинковић, 1962; 12) Радомир (Мирко) Нинковић, 1944; 13) Новица (Чедо) Живак, 1960.

Гробно место жртава Мусале из породице Ђећез: Мирка, Милорада, Душана, Пере и Мире. Ексхумирани 28. фебруара 2000.

Мостар, шире градско подручје, односно периферија града били су у дужем временском периоду зона честих и веома жестоких оружаних сукоба јединица Војске Републике Српске и хрватско-муслиманских оружаних формација које су припадале или Армији БиХ или регуларним војним јединицама Републике Хрватске. Српска војска, а са њом и извесан

број цивила, напустили су Мостар **15. јуна 1992.** Приликом њиховог повлачења и изласка из града, из различитих разлога, заробљено је и страдало више лица над којима је потом извршена егзекуција. У овом случају реч је о убиствима рањеника и ратних заробљеника, војника и цивила српске националности. Истог дана у Мостару је уништен културни и историјски споменик, православни саборни храм Свете Тројице из 1873. године. Прво је разорен гранатирањем, потом спаљен и још једном поново миниран. Разорена је и стара српска православна црква Рођење Пресвете Богородице. Истим разарањима је изложен и Епархијски двор. Преорано је ново гробље и на гробљу уништено преко 100 српских гробова.

Жртве: 1) Васо (Раде) Голијанин, 1941; 2) Радован (Обрад) Дамњанац, 1965; 3) Тихомир (Крсто) Денда, 1961; 4) Борисав (Саво) Јањић, 1972; 5) Миле Савић, 1952; 6) Марко (Милован) Ковачевић, 1933; 7) Миленко (Обрад) Миловић, 1966; 8) Милорад (Јован) Ружичић, 1963; 9) Радомир (Ђорђе) Шилъеговић, 1971.

17. ЈУН 1992.

Борогово, Општина Калесија, чисто српско село (Срба 275, осталих 1) Напали су **17. јуна 1992.** наоружани муслимани из суседног села Цапарде, борци Другог, тзв. Тузланског корпуса Армије БиХ. Услед муслиманског терора који који је већ месецима владао калесијском општином, поготово српским селима, многи мештани Борогова сигурност су још пре овог напада потражили бекством у насеља на српској територији. Па и поред тога муслимански напад и запоседање Борогова није прошао без српских жртава. По старој муслиманској пракси све је потом опљачкано и разорено. Ни у овом српском селу више нема услова за живот и опстанак.

Жртве: 1) Љубиша (Ђорђе) Дејановић, 1971; 2) Горан Лукић, 3) Ћето Цијанић и један од чланова породице 4) Николић.

Спасовница, локалитет и српско насеље без другог идентитета, доста великог мешовитог српско-муслиманског села Гојчин (Срба 638, муслимана 428, осталих 1) у Општини Калесија. Напад на Спасовницу извршен је **17. јуна 1992.** и том приликом живот је изгубило више лица српске националности. Организатори и непосредни извршиоци напада су локални муслимани суседних села ове и осталих општина, припадници Тузланског, односно Другог корпуса Армије БиХ. Поред убијених лица још више њих је рањено углавном из ватреног оружја. Дobar део стамбених и осталих објеката је оштећен.

Жртве: 1) Витомир (Сретко) Видовић, 1960; 2) Српко (Блашко) Драгутиновић, 1936; 3) Драгомир (Драго) Ђурић, 1958; 4) Миљо (Миљо)

Илић, 1942; 5) Милорад (Митар) Јовановић, 1956; 6) Драго (Милорад) Ерић, 1954; 7) Милорад (Ристо) Ерић, 1967.

18. ЈУН 1992.

Главатичево, вишенационално, али претежно муслиманско село у Општини Коњиц (Срба 70, Хрвата 70, муслимана 381, Југословена 13). Напад на српски део села извршен је **18. јуна 1992.** Организатори и непосредни учесници у нападу били су наоружани муслимани и Хрвати општине Коњиц и околних насеља и општина, припадници Армије БиХ. Жртве напада била су искључиво лица српске националности Главатичева и избеглице из села Блаце, од којих су многи убијени на обали реке Рачице и на веома свиреп начин: ножевима и тупим предметима. Веома малом броју жртава живот је одузет ватреним оружјем. Они који су преживели похватани су и отерани у околне логоре у којима су потом многи страдали. Српска имовина и њихова стока су опљачкани и од тада се налазе у муслиманским и хрватским селима, а остатак је уништен разарањем и паљевином. И ово село коњичке општине је, кад је реч о српском становништву, од 18. јуна 1992. етнички очишћено.

Жртве: 1) Слободан (Рајко) Куљанин, 1974; 2) Милован (Светко) Куљанин, 1937; 3) Рајко (Перко) Куљанин, 1936; 4) Војо (Стојан) Куљанин, 1942; 5) Милутин (Стојан) Куљанин, 1944; 6) Радослав (Милован) Куљанин, 1975; 7) Војо (Мишо) Куљанин, 1972.

19. ЈУН 1992.

Жељева, српско село (Срба 336, Југословена 2, осталих 2) у Општини Бановићи напале су **19. јуна 1992.** оружане формације Другог корпуса Армије БиХ, регрутоване углавном из муслиманских и хрватских насеља Бановића и околних општина. После напада и заузимања села убијено је пет цивилних лица српске националности, а велики број њих одведен је у злогласни логор који се највећим делом налазио у запуштеним подрумским просторијама некадашње Железничко-транспортне радне организације "Бановићи". Покретна имовина и храна убијених, затворених и избеглих Срба опљачкана је, стока одведена у села нападача, а непокретна имовина, око 120 кућа и дупло више осталих објеката, разорени и спаљени. Село је етнички очишћено од српског становништва.

Жртве: 1) Никола (Трифко) Ђурић, 1950; 2) Илија (Станоје) Гајић, 1945; 3) Владо (Марјан) Лазивић, 1971; 4) Загорка Станкић; 5) Слободан (Слободан) Благојевић- Мања, 1958.

Симин Хан, једно од највећих, али етнички мешовитих, села у општини које се налази на прилазу, односно периферним деловима Тузле из правца Бијељине, (Срба 1191, муслимана 504, Хрвата 120, Југословена 355, осталих 147) нападнуто је **19. јуна 1992.** После веома жестоког вишедневног гранатирања напад су извеле јединице Армије БиХ, састављене од бораца муслимана и Хрвата припадника Другог корпуса са подручја тузланског региона којим је командовао Жељко Кнез. У нападу је убијено више лица српске националности, а преживели мештани Срби готово без игде ичега, спасавајући голе животе, посебно животе своје деце, избегли су према слободној српској територији и углавном суседној Бијељени. Њихова имовина је опљачкана, а стамбени објекти и остале зграде разорени и спаљени.

Жртве: 1) Ђорђије (Тимотије) Секулић, 1941; 2) Саво Секулић; 3) Цвијан (Васо) Савић, 1952; 4) Јездимир (Петар) Јефтић, 1952; 5) Божидар (Радован) Рикић, 1960; 6) Борисав (Перо) Симић, 1954; 7) Цвијан (Цвјетко) Костадиновић, 1949; 8) Илија (Василије) Ивковић (или Иванковић), 1940; 9) Владимир Перо) Богдановић, 1969. и, према још непровереним сведочењима, убијено је и неколико чланова породица Љубојевић, Мацановић и Страхиловић чија имена и место покопа још нису познати.

Рогатица, градско насеље, односно центар истоимене Општине. Координираном акцијом из више муслиманских села и суседних општина (Вишеград, Горажде, Чајниче) припадници оружаних формација Армије БиХ **19. јуна 1992.** извршили су масован напад на град и околна српска села. У том походу убијено је више лица српске националности, још више њих повређено и протерано из својих села и кућа. Покретна имовина је опљачкана, а остало у доброј мери спаљено и разорено. Оскрнављени су и разорени многи српски верски објекти, поготово на сеоском подручју. Надгробни споменици на српским гробљима поломљени.

Жртве: 1) Мирослав (Љубо) Јовичић, 1958; 2) Милорад (Милија) Лошић, 1954; 3) Саво (Ристо) Лошић, 1965; 4) Милан (Миломир) Марјановић, 1959; 5) Ненад (Витомир) Миличевић, 1963; 6) Добрислав (Дијчило) Миличевић, 1960; 7) Витомир (Борисав) Нешковић, 1952; 8) Томислав (Весо) Рајак, 1958; 9) Славиша (Десимир) Самарџија, 1971; 10) Божидар (Васо) Симсија, 1935; 11) Милован (Перо) Стјепановић, 1955.

Дервента, логор у бившој војној касарни **Рабић** из кога су, за време муслиманско-хрватске окупације, затворени Срби овог краја присилно одвођени или коришћени као живи штит у оружаним акцијама против Срба или на копање ровова и осталих утврђења за потребе Армије БиХ. Дана **19. јуна 1992.** неколико затвореника је успело у току копања траншеја да измакне контроли стражара. Они су побегли и дочепали се слободе. Исто дана после откривања бекства, у знак опомене осталим затвореницима,

али и одмазде, логорске власти недалеко од бивше касарне на месту Модран-Томасово брдо, локалитету званом Споменик, стрељале су осам затвореника. У овом случају реч је о злочину према затвореним лицима.

Жртве: 1) Милорад (Милош) Гуњевић, 1959. из Дервенте; 2) Миро (Петар) Јовичић, 1965. из Кулина-Дервента; 3) Ненад (Илија) Панзаловић, 1955. из Доње Церине; 4) Раде (Стојко) Бокур, 1942. и његов син 5) Жељко (Раде) Бокур, 1962; 6) Саво (Вид) Павловић, 1956. из Чардака-Дервента; 7) Вујадин (Радивоје) Љубојевић, 1963; 8) Драган (Здравко) Грбић, 1970.

19 и 20. ЈУН 1992.

Хумилишани, или Потоци у веома замашној акцији етничког чишћења овог дела Херцеговине, односно долине Неретве, Мостара и његове околине, од српског становништва нападнут је српски део Хумилишана, једног од највећих села у мостарској општини са веома сложеном структуром становништва (Срба 670, Хрвата 199, муслимана 890, Југословена 7, осталих 11). Напад и окупацију српског дела села **19. и 20. јуна 1992.** су заједнички и благовремено организовали, предводили и непосредно извели припадници муслиманских оружаних формација изниклих из некада илегалне Патриотске лиге народа (ПЛН), удружене хрватско-муслиманске јединице познате као Хрватске одбранбедне снаге (ХОС) и хрватске формације Збора народне гарде (ЗНГ). У време напада то су и званично биле оружане формације Армије БиХ. Тога дана убијено је неколико мештана српске националности, а остали су постали таоци и подрвгнути суровом режиму окупације: пљачки, затворима, концетрационим логорима, злостављању свих врста. Поново су за Србе оживела трагична искуства из времена некадашње Павелићеве Независне Државе Хрватске. Хрватско-муслиманска политичка и војна спрега увек је, кад јој се пружи прилика, знала да бесни над свим што је српско и православно. Сметали су им села, гробља, цркве и манастири, културна добра, а понајвише људи. То се и овом приликом показало.

Жртве: 1) Велимир (Павле) Бојанић, 1955; 2) Милан (Драгутин) Бојанић, 1956; 3) Жарко (Славко) Вукосав, 1958; 4) Славко (Ћетко) Вукосав-Дука, 1934.

20. ЈУН 1992.

Хлапчевићи, углавном муслиманско село у Општини Високо са веома мало хришћанског становништва (Хрвата 2, муслимана 612, Срба 19). Јавна егзекуција мештана српске националности овог села извршена је **20. јуна 1992.** у центру села где су присилно доведени из својих кућа. Убиства доведених Срба извршили су, у присуству и уз аплаузе локалног

муслиманског становништва, блиски рођаци посматрача, припадници Армије БиХ углавном из овог и суседних муслиманских села. Имовина побијених и преосталих, прогнаних, Срба села Хлапчевићи је опљачкана, а оно што пљачкаши, такође локални муслимани, нису могли да однесу спаљено је и разорено. О том гнусном чину убиства уз аплаузе бивших комшија, егзекутора и њихових најближих рођака, родитеља, жена и деце, сведоче два лица, жртве муслиманске егзекуције, која су и поред више прострелних рана ипак преживела стрељање.

Жртве: 1) Даница (Обрен) Дамјановић, 1940. и њен супруг 2) Славко (Јеремија) Дамјановић, 1935; 3) Душанка (Милош) Брајић-Ристић, 1945. њен син 4) Жељко (Неђо) Ристић, 1966; 5) Неђо (Милош) Масал, 1947; 6) Душанка Масал.

Ходбина, мешовито село у Општини Мостар са веома сложеном структуром становништва (Срба 676, Хрвата 123, муслимана 329, Југословена 23, осталих 7) у походу на српско становништво и села овог дела Херцеговине окупирале су хрватске оружане формације **20. јуна 1992.** Приликом запоседања села убијено је осам старијих цивилних лица српске националности, од тога седам жена, велики број лица српске националности отеран је у логоре, а остали мештани, деца и млађе жене су заштиту потражили и нашли бекством на слободну српску територију. Српска имовина је опљачкана и уништена. Српско гробље оскрнављено, а споменици на многим гробовима поломљени.

Жртве: 1) Госпава (Анто) Главаш, 1910; 2) Рајка (Ђуро) Главаш, 1945; 3) Босилка (Перо) Кајго, 1914; 4) Василија (Ристо) Кајго, 1923. (глувонема од рођења); 5) Риста (Алекса) Мухић; 6) Нада (Рајко) Стевић, 1936; 7) Спасоје (Никола) Стевић, 1936; 8) Стана (Јово) Кнежић, 1922.

Коложићи, суров злочин извршен над три генерације познате и угледне породице Вуковића у овом претежно муслиманском селу Општине Високо (муслимана 309, Срба 165) извршен је **20. јуна 1992.** у 14,30 часова. У злочину извршеном претежно из лаког пешадијског аутоматског оружја за неколико минута је побијено шест чланова те богате српске породице. Злочин су припремили и извршили наоружани муслимани, војници Армије БиХ, углавном добровољци регрутовани из села ове и суседних општина. Истог, али и следећег дана после злочина над побијеном српском породицом садистички су ликовале и изживљавале се прве комшије муслимани, њихове жене и деца. Два дана су, док тела нису однета из дворишта и сахрањена, пљували, мокрили, псовали и шутирали покојнике са којима су пре тога деценијама, изгледало је пријатељски, без међусобних сукоба, живели у најближем комшилуку, кућа до куће.

Жртве: 1) Бошко Вуковић, 1927. и његова суспруга 2) Драгиња Вуковић, 1924. њихов син 3) Рајко (Бошко) Вуковић, 1948; унук 4) Миодраг (Рајко) Вуковић, 1969. и најближи рођаци који су се код њих затекли 5) Јеленко (Душан) Вуковић, 1962. и 6) Здравко Вуковић, 1946. Овим жртвама треба са пуно разлога додати и Здравкову кћерку Тању Вуковић, средњошколку, која је, у скровишту, била сведок покоља. Након годину дана, у очајању, извршила је самоубиство активирањем ручне бомбе као избеглица у Илијашу.

Витница, напад на српски заселак, породице и мештане великог, углавном муслиманског села у Општини Зворник (Срба 204, муслимана 2893, Југословена 5), односно на српско насеље **Оџачина**, извршили су у раним јутарњим часовима **20. јуна 1992.** изненада, локални наоружани муслимани из Витнице и суседног села Јусића, припадници Армије БиХ. Приликом напада на суров начин ликвидирано више невиних цивилних лица српске националности, а неупоредиво више мештана рањено и протерано. Они који су преживели овај напад напустили су своје нове домове и спас потражили у околним слободним српским селима или у бекству у суседну Србију. Њихова имовина опљачкана је, разорена и спаљена.

Жртве: 1) Васо (Петар) Танацковић, 1936; 2) Коста (Перо) Костић, 1925; 3) Цвјетко (Цвијетин) Костић, 1930; 4) Смиља (Светоза) Танацковић, 1944; 5) Јовика (Јован) Танацковић, 1955; 6) Крсто (Владо) Стевановић, 1966; 7) Мићо (Боро) Миловановић, 1967; 8) Драго (Анто) Ракић, 1958; 9) Иван (Саво) Стојановић, 1964; 10) Недељко (Боро) Илић, 1972.

Високо, у муслиманско-хрватској експанзији етничког чишћења и истеривања Срба из буквално свих насеља средње Босне, а тиме и ове општине, у истом дану: **20. јуна 1992.** нападнута су и села **Брадве** (Срба 114, муслимана 831, Хрвата 3, Југословена 8, осталих 70), **Добриње** (Срба 161, муслимана 157, Хрвата 166, Југословена 37, осталих 25), **Доња Зимћа** (Срба 422, муслимана 32, Хрвата 142, Југословена 33, осталих 27), **Горња Зимћа** (Срба 127, муслимана 246, Југословена 3), **Концило** (Срба 22, Хрвата 1), **Лисово** (Срба 73, муслимана 240, Хрвата 34, Југословена 5), **Мауровићи** (Срба 203, муслимана 348, Хрвата 4, југословена 12, осталих 3), **Мухашиновићи** (Срба 317, муслимана 21, Хрвата 141, Југословена 21, осталих 20), **Паљике** (Срба 8, муслимана 145), **Вилењак** (Срба 56, муслимана 94, Хрвата 2, Југословена 3, осталих 3). Прогон српског становништва и напад на наведена села извршиле су, после више од месец дана прикупљања и планирања, веома јаке полицијске и војне формације Зеничког корпуса Армије БиХ, регрутоване са подручја средње Босне. Пред њиховим наступом и притиском кроз шумска беспућа, избегавајући саобраћајнице евакуисано је преко 3000 лица, али је извесан број, углавном болесних, инвалида, слепих и веома старих особа остало у

својим кућама у којима су, обично на суров начин, поубијани, а неки од покојника и спаљени са кућом у којој су живели. Извесан број млађих мушкараца мештана погинуо је штитећи и бранећи оружјем колону избеглица и своје најближе, децу и родитеље, који су се повлачили према за Србе слободној територији Републике Српске. После запоседања наведених села и српских делова тих села сва покретна и непокретна имовина опљачкана је, разорена и спаљена. Исту судбину доживеле су православне цркве, капеле, гробља и споменици културе. По законима и захтевима џихада темељно су брисани трагови хришћанског, односно српског присуства у овом подручју. Ту су ускоро настали центри прикупљања, боравка и обуке добровољаца из исламских земаља, муџахедина или светих ратника ислама. Њих су веома често скоро помпезно посећивали господин Алија Изетбеговић и његови сарадници из највиших врхова војне и цивилне власти БиХ.

Жртве: 1) Благоје (Данило) Чулум, 1925; 2) Мира Врановац, 1930; 3) Драган (Рајко) Кокотовић, 1957; 4) Лазар Хрвачевић; 5) Неђо Војновић; 6) Радован Глишић; 7) Рајко Раковић; 8) Бранко (Душан) Цвијетић; 9) Владимир (Радован) Милановић, 1971; 10) Вишња (Слободан) Бајић, 1982; 11) Игор Стојчић, 1976; 12) Остоја (Јово) Крајишник, 1922.

21. ЈУН 1992.

Ратковићи, (за локалне услове у Општини Сребреница) веома велико чисто српско планинско село (Срба 338), као и мали српски засоци Дучићи, Дворишта, Рачићи и Полимци изненада су нападнути у раним јутарњим часовима у недељу **21. јуна 1992.** Напад је извршен из околних муслиманских села и заселака: Познановићи (муслимана 444), Дедићи, Подкоријен, Осмаче (Срба 6, муслимана 924), Мочевићи (Срба 58, муслимана 319) и Стожерско. Том приликом су Ратковиће и поменуте околне српске засеоке опљачкали нападачи и чланови њихових породица. У околна муслиманска села пренето све што се могло пренети: од покућства до сточног фонда. Остало је разорено и спаљено. Мештани који нису могли да се склоне на слободну српску територију били су побијени. Овај, по свему судећи, претходно добро припремљен напад извршили наоружани муслимани регрутовани са подручја сребреничке, братуначке и околних општина, припадници тзв. Зелених беретки, односно Армије БиХ. Од напада 21. јуна 1992. у опустошеним Ратковићима и околним српским засеоцима нема услова за живот. Преузимање тела српских покојника, њихова идентификација и сахрана, обављени су тек након скоро годину дана у братуначком селу Факовићи 17. маја 1993. у присуству др Зорана Станковића, угледног стручњака Војно- медицинске академије из Београда.

Жртве: 1) Богичевић (Војислав) Обрен, 1932; 2) Станојевић (Владислав) Станмир, 1949; 3) Станојевић (Радо) Десанка, 1923; 4) Станојевић (Тодор)

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

Никола, 1958; 5) Станојевић (Милорад) Раденко, 1940; 6) Ђурић (Лука) Видосава, 1930; 7) Ранкић (Обрад) Видоје, 1928; 8) Ранкић (Обрад) Милутин, 1944; 9) Ранкић (Обрад) Ранко, 1933; 10) Максимовић (Филип) Винка, 1927; 11) Максимовић (Милорад) Радомир, 1942; 12) Милановић (Ристо) Цвијета, 1925; 13) Павловић (Милорад) Новка, 1945; 14) Продановић (Драго) Зора, 1941; 15) Продановић (Петар) Живан, 1966; 16) Павловић (Јосо) Милован, 1919. и 17) Јаковљевић (Стојан) Милан, 1920. Неке од жртава су спаљене у својим кућама, а неке заклане. Слика Добриле Продановића, која у рукама држи лобању свог покојног сина Живана, снимљена приликом сахране у Факовићима, обишла је свет и објављена у многим домаћим и страним медијима. Ратковићи су од тада трајно напуштено село.

Зелина, претежно српско и доста велико село (Срба 517, Хрвата 2, муслимана 121, Југословена 9) у Општини Калесија. Напад на село извршен је **21. јуна 1992.** Предводници и непосредни учесници у нападу били су наоружани муслимани из околних села и општина, припадници Тузланског корпуса оружаних формација Армије БиХ. Приликом напада убијено је више мештана српске националности, а још више њих је повређено ватреним оружјем.

Жртве: 1) Бошко (Драго) Марић, 1971. и његов старији брат 2) Миленко (Драго) Марић, 1966; 3) Крсто (Тадија) Мијатовић, 1961; 4) Миленко (Максим) Миличић, 1958; 5) Анђелко (Мићо) Миличић, 1965; 6) Никола (Милован) Миражић, 1969.

21-22. ЈУН 1992.

Врнојевићи, скоро чисто српско село у Општини Живинице (Хрвата 3, муслимана 1, Срба 330) од почетка рата било је изложено веома честим оружаним провокацијама, застрашивању, претресима, малтретирању, рацијама, пљачкама и оружаним нападима полиције и хрватско-муслиманских јединица из састава Армије БиХ. У село су у више наврата упадале различите муслиманске или хрватско-муслиманске војне, паравојне или полицијске групе у готово сталној потери за наводно наоружаним Србима, њиховом сакривеном оружју, војној опреми, храни и радио-станицама. Приликом једног од тих бројних претреса и упада у село, који се догодио у касним вечерњим часовима **21-22. јуна 1992,** убијена су три недужна цивила српске националности.

Жртве: 1) Томислав (Јован) Бошковић, 1932; 2) Даша Ристић из села Которнице; 3) Наранџић Бранко.

22. ЈУН 1992.

Бујаковина, село у Општини Србиње. У овом, углавном муслиманском селу (Срба 28, муслимана 121), **22. јуна 1992.** извршен је напад на мали српски заселак у коме је на веома свиреп начин, претежно тупим предметима и ножевима масакрирано девет углавном старијих лица српске националности који су и поред свих опасности и ризика одлучили да остану у својим кућама. Убиства немоћних људи починили су муслимани Бујаковине, комшије жртава, припадници локалних војних формација, сврстани у Армију БиХ. Покретна имовина и стока жртава и осталих Срба који су благовремено са децом напустили село опљачкана је, а остало спаљено и разорено.

Жртве: 1) Душан (Мирко) Калајџић, 1920; 2) Јока (Милан) Калајџић, 1925; 3) Милисав (Рајко) Говедарица, 1973; 4) Илија (Миле) Говедарица; 5) Илинка Говедарица, 1924; 6) Јово (Васо) Вучетић (слеп човек), 1920; 7) Милка (Благоје) Вучетић, 1924; 8) Милан (Видо) Вучетић, 1910 и 9) Видосава (Благоје) Бјеловић, 1914.

26. ЈУН 1992.

Бастаси, веома мало село које се налази у Општини Србиње на магистралном путу између Србиња (некада Фоча) у БиХ и Шћепан-Поља у Републици Црној Гори, настањено углавном лицима српске националности (Срба 38, муслимана 5) настрадало је **26. јуна 1992.** приликом упада једне од бројних муслиманских терористичко-диверзантских група из састава Армије БиХ, које су током рата дуго времена крстариле овим тереном. У тој диверзантској акцији локалних муслимана убијене су, претежно из аутоматског оружја, а потом и масакриране, четири особе српске националности, а њихове куће опљачкане и разорене.

Жртве: 1) Жарко (Милутин) Милановић, 1930; 2) Саво (Рајко) Милановић, 1956; 3) Петар Дамјановић и његова супруга 4) Есма Дамјановић.

26/27. ЈУН 1992.

Сарајево, урбани део града, **улица Томе Масарика** (Општина Стари Град), **26/27. јун 1992.** Тих дана ноћу из својих станова присилно је истерано и незнано куда одведено више лица српске националности од којих су неки, након извесног времена, нађени мртви, а осталима се изгубио сваки траг. Једна од тих невиних жртава, покојна Мирјана-Мира Кечан, нађена је мртва у реци Миљацки са повезом на очима. У станове убијених и несталих уселили су се са својим породицама представници муслиманско-хрватских власти и њихових полицијских и војних формација.

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

Жртве: 1) Мирјана (Душан) Кечан-Мира, 1938; 2) Бранка (Радо) Мрђа, 1953. и њен муж 3) Младен (Петар) Мрђа, 1950; 4) Њихово дете, име непознато; 5) Љепосава Пешић, рођ. Николић, 1948; 6) Душко (Драгољуб) Пешић, 1972.

Познато стратиште више стотина сарајевских Срба, јама-гробница Казани на обронцима планине Требевић.

27. ЈУН 1992.

Магудовићи, Калудра и Брађевина, брдско-планинска насеља у Општини Сребреница, засеоци раније опљачканих, спаљених и уништених српских села Ратковићи и Радошевићи (21. јуна 1992.), претрпели су понован муслимански напад, страдања и пустошење **27. јуна 1992.** у преподневним часовима. И овом приликом напад су извршиле исте војне формације локалних муслимана сврстане у тзв. Зелене беретке, односно јединице Армије БиХ. Српско становништво ових насеља спас нашло у коначном напуштању својих огњишта. Па и поред тога убијено је,

на веома суров начин, углавном хладним оружјем, у ствари масакрирано, више цивилних лица српске националности. Остатке једном већ пљачкане српске имовине поново су развукли муслимани из околних села, у ствари, породице нападача, а оно што нису могли однети спалили су и разорили.

Жртве: 1) Љубиша (Предраг) Гајић, 1965; 2) Стојан (Драгомир) Стевановић, 1939; 3) Новица (Витомир) Станојевић, 1951; 4) Владимир (Обрад) Павловић, 1948; 5) Славко (Милисав) Петровић, 1946.

28. ЈУН 1992.

Заборани, мало, сиромашно, српско село (Срба 28) у Општини Невесиње нападнуто на велики српски празник **Видовдан 28. јуна 1992.** Напад је извршила једна од локалних диверзантско терористичких формација Армије БиХ, састављена од добровољаца, регрутованих из редова муслиманског и хрватског становништва са подручја невесињске, гатачке, мостарске и осталих суседних општина овог дела Херцеговине. Приликом напада убијено је више цивилних лица, мештана српске националности. Преживели Срби, међу којима је било и неколико рањеника, склонили су се пред нападачима у суседна српска села и општински центар Невесиње. Њихова имовина, храна и стока, највећим делом су опљачкани, а оно што се није могло однети спаљено је и разорено.

Жртве: 1) Десанка (Васо) Миловић, 1912; 2) Милан (Божо) Миловић, 1902. и син 3) Марко (Милан) Миловић, 1937; 4) Никола (Ђорђе) Миловић, 1922. и његов син 5) Драган (Никола) Миловић, 1955; 6) Боро (Живадин) Миловић, 1966. По свему судећи приликом овог напада још су страдали и 7) Предраг Кандић, 1960. и 8) Видоје (Митар) Сарих, 1932.

Лозничка Ријека, углавном српско село са малим бројем муслимана (Срба 132, муслимана 22) у братуначкој општини, први пут су напали наоружани припадници "Зелених беретки" из састава Армије БиХ на велики српски празник **Видовдан, 28. јуна 1992.** око поднева. Јединице нападача сачињавало је искључиво наоружано локално муслиманско становништво, регрутовано са подручја Братунца и суседне Сребренице. Захваљујући релативно успешном оружаном отпору мештана и помоћи која је пристигла из Братунца и околних српских места, Лозничка Ријека се у извесној мери ипак одбранила и спасла од још већих људских губитака, пљачке и коначног разарања. Међутим, и поред тога, приликом одбране села страдало је много мештана српске националности. Опљачкан је, разорен и попаљен доста велики број српских стамбених и привредних зграда, поготово на периферним деловима села, до којих су муслимани успели да се пробију.

Жртве: 1) Срећко (Радивоје) Миловановић, 1943; 2) Јована (Гаврило) Миловановић, 1942; 3) Верица (Живан) Филиповић, 1975. и њен отац 4) Живан (Владимир) Филиповић, 1954; 5) Ђорђо (Милисав) Филиповић, 1949; 6) Јелена (Живојин) Стојановић, 1952; 7) Радован (Милан) Лукић, 1950; 8) Милоје (Митар) Дамјановић, 1971; 9) Милорад (Мићо) Рончевић, 1960; 10) Светозар (Сретен) Вучетић, 1957; 11) Миленко (Недељко) Николић, 1963.

29. ЈУН 1992.

Вечићи, велико село са верски веома измешаном структуром становништва (Срба 408, Хрвата 221, муслимана 1102; Југословена 1) у Општини Котор Варош. Напад на српски део села извршили су Хрвати и муслимани из Вечића **29. јуна 1992.**, у сарадњи са сународницима, наоружаним Хрватима и муслиманима из осталих околних села, припадницима Армије БиХ Приликом напада и у заседи коју су поставили убијено је више мештана српске националности. После сламања српске одбране Вечићи су извесно време били једно од значајних муслиманских упоришта, а потом је у кући Касима Хибића и некој његовој магази основан и логор у коме се ускоро нашло више затворених Срба. Српске куће у Вечићима су опљачкане и спаљене, а имовина разорена.

Жртве: 1) Мирослав (Ђурађ) Јурић, 1960; 2) Стево (Драгољуб) Ђекановић, 1969; 3) Ненад (Дане) Каламанда, 1969. и његов брат 4) Станко (Дане) Каламанда, 1968; 5) Радан (Војин) Купрешак, 1970; 6) Станислав (Миле) Нарић, 1972; 7) Бранимир (Вид) Стојановић, 1971; 8) Петар (Ђурђе) Павловић, 1970; 9) Јеленко (Млађен) Јефтимић, 1966; 10) Жељко (Душан) Кукић, 1971.

30. ЈУН 1992.

Брежани, једно од већих брдско-планинских, старих и познатих српских села у сребреничком крају, које је страдало и раније у оба претходна светска рата, поготово за време НДХ и немачке окупације (Срба 271, муслимана 5) напали су пред само свитање, око 4 часа **30. јуна 1992.** припадници оружаних формација, јачине хиљаду бораца, Армије БиХ, регрутованих у сребреничкој и суседним општинама. Том приликом на веома суров начин, тупим предметима, ножевима и осталим хладним оружјем, у току борби и после освајања, убијено је деветнаест мештана српске националности. Жртве напада су углавном, старије особе и жене, мештани који су остали у селу да колико-толико чувају и хране стоку и одржавају куће, као и њихови малобројни браниоци, млађи и лоше наоружани, становници Брежана. Покретну имовину (покућство, белу

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

технику, 4 трактора, 17 косачица и др.) и сточни фонд (118 крава, 18 пари волова, 147 јунади, 236 оваца, 11 коња) муслимански наводни цивили (жене, деца и старци) околних села, који су од почетка акције активно учествовали у нападу, опљачкали су и пренели у своја домаћинства. После пљачке спалили су све непокретне објекте: 64 стамбених и преко 87 помоћних зграда. Тела покојника, српских жртава Брежана, дуго су остала несахрањена и недоступна породицама.

Жртве: 1) Петровић (Ђоле) Радован, 1923; 2) Новаковић (Раде) Милош, 1956; 3) Лазић Достана, 1919; 4) Јовановић (Чедо) Обрен, 1927; 5) Лазић (Павле) Видоје, 1937; 6) Лазић (Павле) Кристина, 1935; 7) Драгичевић (Илија) Миленко, 1947; 8) Јосиповић (Миленко) Љубомир, 1977; 9) Крстајић (Владо) Милош, 1937; 10) Крстајић (Владо) Перо, 1935; 11) Милошевић (Лука) Станко, 1900; 12) Милошевић (Милован) Видоје, 1974; 13) Милошевић (Лука) Станко, 1900; 14) Митровић (Миливоје) Станоје, 1963; 15) Ранкић (Мико) Милисав, 1947; 16) Ранкић (Милисав) Драгослав, 1974; 17) Ранкић (Милисав) Мирослав, 1972; 18) Стевановић (Радисав) Миломир, 1946. и 19) Стјепановић (Стјепана) Драган, 1961.

МАСОВНИ ЗЛОЧИНИ ЈУНА 1993.

Приредила: Драгана Гавриловић

2. ЈУН 1993.

Липац, село у Општини Добој, настањено претежно српским становништвом (Срба 969, муслимана 2, Хрвата 11, Југословена 29, осталих 11) напала је **2. јуна 1993.** 109. брдска бригада из Грачанице која је припадала оружаним формацијама Армије БиХ. Српска одбрана је дуго одолевала нападу и успела да спасе село у коме се налазио и велики број српских избеглица из околних, раније већ попаљених, српских села грачаничке, маглајске, тешањске и добојске општине. Поред великог броја повређених и рањених бранилаца села и цивила, муслимани су заробили изванредан број рањених српских бораца које су пребацили у своје упориште и логор за Србе у селу Станић Ријека. Сви доведени заробљеници масакрирани су на најсуровији начин. После извршене размене и преузимања тела покојника и прегледа спољних повреда, откривени су многи трагови пробадања стомака и грудног коша, одсечене уши и носеви, извађене очи, поломљена ребра, поломљене кости ногу и руку. Посмртни остаци жртава преузети су тек након два месеца после извршене егзекуције.

Жртве: 1) Боро (Милован) Марић, 1965; 2) Бранислав (Спасоје) Митровић, 1954; 3) Драгољуб (Митар) Николић, 1955; 4) Ђорђо (Петар) Радојчић, 1970; 5) Миливоје (Симо) Бекановић, 1941.

7. ЈУН 1993.

Горњи Поретак, минијатурно планинско српско насеље у Општини Соколац (Срба 12) напали су **7. јуна 1993.** припадници неке специјализоване диверзантско-терористичке јединице Армије БиХ, коју су сачињавали добровољци прикупљени из муслиманских села ове и суседних општина. Приликом упада у село муслимани су ножевима и тупим предметима масакрирали три цивилна лица, једине мештане, који су се затекли у својим кућама. Село је до темеља опљачкано, отет сточни фонд, а при напуштању села, муслимански војници су разорили и бацачима пламена спалили све, непокретну имовину: стамбене зграде,

оборе, кошеве и остале помоћне објекте, као и нешто мало још од зиме преосталих пластова сена за сточну прехрану.

Жртве: 1) Бранка (Мирко) Грујић, 1931; 2) Илинка (Душан) Лукић, 1942. и 3) Зорка (Илија) Лукић, 1907.

9. ЈУН 1993.

Бакотић, углавном српско и доста велико село (Срба 611, Хрвата 8, Југословена 10) у подозрењској Општини Маглај претрпело је **9. јуна 1993.** неочекиван напад више наоружаних муслиманских јединица регрутованих са овог подручја у саставу Армије БиХ. Том приликом убијена су четири мештана, цивилна лица српске националности, а знатно већи број њих је рањено. На стамбеним и привредним објектима у селу регистрована је велика материјална штета. Као и обично, код оваквих муслиманских акција уследила је пљачка, разарање и спаљивање свега што се не може однети. Сва лица која су имала прилику напустила су село.

Жртве: 1) Велинка (Здравко) Мочић, 1962; 2) Марица (Александар) Мочић-Мара, 1946; 3) Радован (Ђорђије) Ђурковић, 1937; 4) Раденко (Урош) Ђурковић, 1975.

Ступин До, изнад села Придворац, линија разграничења између муслиманских и српских положаја у Општини Олово. У време претходно договореног примирја извршен је изненадни, вероломан напад на линије српске одбране. Напад на Ступин До су извршиле доста бројне муслиманске диверзантско-терористичке јединице из састава Армије БиХ, **9. јуна 1993.** године. Том приликом масакрирано шест лица српске националности. Све жртве поубијане и искасапљене хладним оружјем.

Жртве: 1) Ратомир (Бранко) Вукојевић, 1959; 2) Јован (Миленко) Јовановић, 1963; 3) Драгомир (Душан) Орашанин, 1953; 4) Ђорђије (Алекса) Пантић, 1945; 5) Миливоје (Рајко) Трифуновић, 1957. и његов млађи брат 6) Милинко (Рајко) Трифуновић, 1962.

17. ЈУН 1993.

Гојаковац, национално подељено село које је ипак, у већем броју насељено хрватским у односу на српско становништво (Хрвата 98, Срба 51) у Општини Кисељак. Српски део села напале су **17. јуна 1993.** суседне хрватско-муслиманске јединице Армије БиХ, из састава Првог, или тзв. Сарајевског, корпуса. Том приликом убијена су четири цивилна лица српске националности, а остатак ухваћених мештана затворен је и отеран у логоре у којима су били изложени сталном гладовању, малтретирању,

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

зостављању и убиствима. Имовина мештана, жртава и затвореника је до темеља опљачкана, спаљена и разорена.

Жртве: 1) Миленко (Спасоје) Тешић, 1925; 2) Ленка (Сретко) Тешић, 1925; 3) Станиша (Илија) Тешић, 1930; 4) Љуба Мијатовић.

МАСОВНИ ЗЛОЧИНИ ЈУНА 1994.

Приредила: Драгана Гавриловић

6. ЈУН 1994.

Тузла - градско насеље, **6. јун 1994.** Услед сталног узнемиравања, малтретирања и претњи на националној основи, породица доктора Радомира Батурана покушавала је у више наврата да оде из Тузле и сигурност потражи негде ван простора муслиманске државе. Локалне власти то нису дозвољавале. По њима лекари су били под сталном радном обавезом. Тузла је у то време, као и остали градови под муслиманском влашћу, била град-логор за лица српске националности. Породица је страдала наведеног дана под неразјашњеним околностима. Да би прикрили злочин, власти су саопштите да је породица погинула у неком минском пољу, али основано се сумња да је егзекуција извршена по налогу војног или цивилног руководства овог града.

Жртве: 1) Др Радомир (Срето) Батуран, 1957. његова супруга 2) Бранка Батуран, рођ. Јанковић, 1963. и кћи 3) Маја (Радомир) Батуран, 1987.

МАСОВНИ ЗЛОЧИНИ ЈУНА 1995.

Приредила: Драгана Гавриловић

23. ЈУН 1995.

Скелани, у Општини Сребреница. Место догађаја је макадамски локални пут између Сребренице и Скелана. У једном од својих честих диверзантских похода из заштићене зоне Сребренице, муслимански војници 28. дивизије Армије БиХ, поставили су **23. јуна 1995.** заседу и у путничком цивилном комби возилу убили пет лица српске националности из суседног села Скелани. Ова заседа и потоњи напад на село Вишњица у Општини Милићи, били су последње злочиначке оружане акције сребреничких муслимана пред коначан повратак Срба у овај градић. Треба имати у виду да су честе муслиманске заседе и напади на околна српска насеља реализовани у присуству оружаних формација ОУН, канадских, британских и холандских јединица из састава УНПРОФОР-а.

Жртве: 1) Томо (Радомир) Бибић, 1955; 2) Остоја (Радомир) Божић, 1946; 3) Драгиша (Видоје) Павловић, 1963; 4) Живорад (Игњат) Грујичић, 1950; 5) Велисав (Радован) Павловић, 1953;